

K problematike prikrytia štátnej hranice a odrazenia agresie

*konštrukcia
byť
získanie*

História posledných vojen potvrdzuje, že agresívne štáty sa vždy usilovali pri rozpútaní vojny maximálne prekvapiť protivníka.

Darilo sa im to vo väčšine prípadov nečakanými hromadnými leteckými údermi proti letectvu protivníka pred jeho štartom z letísk, teda úderom na hlavné sily letectva na letiskách (fašisti pri rozpútaní vojny proti ZSSR, Izrael pri rozpútaní vojny proti Egyptu).

Tento druh prekvapenia nestráca v súčasných podmienkach aktuálnosť ak počítame s možnosťou rozpútania vojny konvenčnými prostriedkami. Hlavným prostriedkom na dosiahnutie prekvapenia v súčasných podmienkach sú však jadrové zbrane a preto pri riešení otázok ako čeliť prekvapeniu je treba prvorade riešiť problém ako zabrániť agresorovi nečakane rozpútať jadrovú vojnu. Tento problém nie je schopná riešiť žiadna socialistická zem jednotlivo, ale jedine v rámci celej ohromnej koalície Varšavskej zmluvy.

Spolu s jadrovými zbraňami našej koalície v priestore vojnovnej činnosti pri riešení tohto problému hrajú významnú úlohu vojská PVOS, letecké armády a armády krytu, ktoré musia byť pripravené odraziť agresiu zo vzduchu i pozemných síl protivníka, viesť účinný boj s jeho rádioelektronickými prostriedkami, ktoré si musia zachovať bojaschopnosť i v prípade jadrových úderov protivníka, aby boli schopné zabezpečiť spoľahlivé prikrytie štátnych hraníc i rozvíjanie ďalších síl v priestore vojnovnej činnosti.

Týmto problémom sa v súčasnej dobe zaoberáme znova z prirodzených dôvodov. Jeho teoretickým rozpracovaním pomôžeme prehĺbiť analýzu možného

začatia vojny v stredoeuropskom priestore vojnovnej činnosti, do väčších detailov si ujasníme možnosti protivníka, hlbšie pochopíme naše možnosti a na základe toho si naliehavejšie uvedomíme, čo musíme podniknúť, aby sme dané úlohy čestne splnili. Pri skúmaní problémov prikrýtia štátnej hranice a odrazenia agresie sa musíme teda dotknúť celej škály úloh do bojovej pohotovosti cez vycvičenosť vojsk a bojaskopnosť zbraní a techniky až po včasné splnenie všetkých ženiných opatrení.

Tieto vývody nám potvrdzuje bohatá skúsenosť Sovietskej armády z obdobia Veľkej vlasteneckej vojny.

Z metodologického hľadiska bude v tomto článku najskôr objasnené prikrýtie v rámci priestoru vojnovnej činnosti a potom prikrýtie v pásme prvosledovej armády.

Veľká vlastenecká vojna ZSSR zostáva i do budúca pre všetky oblasti vojenskej vedy socialistických zemí tým najcennejším, nevyčerpatelným zdrojom vojenskej praxe. Z nej môže naša generácia čerpať hlavný materiál pri rozpracovaní otázok prípravy a vedenia operácií s použitím konvenčných prostriedkov. Ona je pre nás základným materiálom pre dnešnú výchovu obrancov socialistickej vlasti na zásadách proletárskeho internacionalizmu a socialistického vlastníctva.

Problematickou prikrýtia štátnej hranice a odrazenia agresie sa zaoberajú takí významní autori vo svojich memoároch ako maršál ZSSR G. K. ŽUKOV v knihe „Spomienky a úvahy“, maršál ZSSR I. CH. BAGRAMIAN „Tak začínala vojna“.

Zo spomienok maršála SSSR G. K. Žukova sa dozvieme, že štátne hranice ZSSR od Baltického po Čierne more prikrývalo päť vojenských okruhov: Leninhradský, Pribaltský, Západný, Kijevský, Odesský. Operačná zostava týchto okruhov bola učlenená do dvoch sledov. V prvom slede boli armády prikrýtia učlenené do dvoch sledov, pritom v prvom slede mali strelecké zbory a v druhom slede jeden mechanizovaný zbor. Druhý sled okruhu tvorili 2—3 zbory. Za týmito prvosledovými okruhmi boli rozmiestnené samostatné armády ako bližšie strategické zálohy.

Všetky tieto sily predstavovali prvý strategický sled v priestore vojnovnej činnosti vytvorený bez mobilizačného doplnenia.

Plány prikrýtia štátnej hranice upresňovalo sovietské velenie v marci—apríli roku 1941 a súčasne s tým bolo započaté i skryté ženiné budovanie obrany hraníc.

Budovalo sa pásmo prikrýtia armád, do ktorého boli vyčlenené útvary od prvosledových divízií. Spolu s nimi boli rozmiestnené bezprostredne na hranici jednotky PS a na dôležitých smeroch tu boli vybudované stále opevnené priestory vyzbrojené podľa dôležitosti daného smeru buď delostrelectvom alebo gulometami.

Predný okraj obrany prvosledových armád prikrýtia sa budoval na vzdialenosť 10—15 km od štátnej hranice a celková hĺbka obrany okruhu bola do 50 km, pričom druhý sled okruhu bol rozmiestnený na vzdialenosť 30—35 km od predného okraja obrany.

Ako vypadalo uskupenie síl v rámci okruhu si môžeme dokumentovať na príklade Kijevského zvláštneho vojenského okruhu, ktorý mal v prvom slede štyri armády, bránil pásmo široké do 940 km; na jednu armádu pripadalo pásmo 130—170 km. V pásme každej armády sa nachádzali v pásme prikrýtia prápory PS, opevnené rajóny obsadené buď gulometnými prápormi, alebo delo-

streleckými plukmi; na prvé pásmo obrany boli vyčlenené strelecké divízie v počte 3—6 na armádu; na druhé pásmo obrany boli vyčlenené jazdecké divízie a mechanizované sbory v počte 1 na každú armádu. Na podporu každej prvosledovej armády boli vyčlenené 1—2 letecké divízie.

Druhý sled Kijevského zvláštného vojenského okruhu, ktorý sa z 19. júna 1941 preformoval na Juhozápadný front pod vedením generála Kirponosa, tvoril jeden strelecký a jeden mechanizovaný sbor.

Pred prvosledové prihraničné okruhy bola postavená úloha byť pripravené odraziť prvý úder protivníka a zabezpečiť organizované zasadenie hlavných síl. Predpokládalo sa, že v priebehu prihraničných bitiek hlavné sily dokončia zmobilizovanie v priestore vojnovnej činnosti.

Na túto tému napríklad písal Tuchačevskij v tridsiatych rokoch: „Nové v prihraničných bitkách bude spočívať v tom, že čelné armády a vojenské vzdušné sily rozvinú útočné operácie, ktoré budú najlepšou garanciou zabezpečenia sústredenia hlavných síl a ich vstupu do rozhodujúcich bitiek.“

Boli to skutočne pohraničné vojenské okruhy, ktoré hrdinstvom svojich príslušníkov rozdrobili ostré šípky bleskových úderov fašistov v počiatočných operáciách Veľkej vlasteneckej vojny.

Výsledkom týchto operácií bolo zmarenie plánu „BARBAROSA“. Nemci utrpeli obrovské straty do 100 000 osôb, do 1000 tankov, do 1300 bojových lietadiel.

Prihraničné okruhy vytvorili podmienky pre zasadenie druhého strategického sledu sovietskych vojsk i keď zo známych príčin museli ustúpiť do značnej hĺbky 400—600 km. No i tak prinútili fašistické velenie, že k 30. 7. dalo príkaz celej skupine armád „STRED“ k prechodu do obrany.

Aké poučenie vyplýva z tohto obdobia VVV pre súčasnosť pri riešení problémov prikrýtia štátnej hranice socialistického tábora.

1. Úlohy prikrýtia štátnej hranice sú chápané ako neoddeliteľná súčasť celkových plánov operácie.

2. Prvosledové armády musia budovať východiskové priestory pre útok v podstate ako hlboko členenú obranu, ktorá by bola schopná zaistiť splnenie troch základných úloh pri rozpútaní vojny agresorom a to: odrazenie agresie, prechod do útoku a splnenie cieľov operácie.

3. Pokiaľ existuje imperializmus, existuje i reálna možnosť agresie z jeho strany proti socialistickým zemiám. Preto obrana socializmu nesmie mať slabé stránky ani krátkodobé, pretože tieto by mohli provokovať potenciálneho protivníka, aby ich využil k splneniu svojich zákerných cieľov. Pomer vojenských síl v priestore vojnovnej činnosti je pre nás hlavným kritériom našej obrany-schopnosti a to celého socialistického tábora ako celku. V tomto smere nie je možné hodnotiť situáciu iba z hľadiska jednej socialistickej zeme.

Na základe týchto bohatých skúseností získaných Sov. armádou z prvého obdobia VVV môžeme pre dnešok urobiť niektoré teoretické závery. Prikrýtie v rámci priestoru vojnovnej činnosti je celý komplex opatrení, na riešení ktorých sa budú zúčastňovať raketové vojská strategického určenia, diaľkové a frontové letectvo, vojská PVOS a prihraničné vojenské okruhy.

Tieto úlohy dnes nie je schopná riešiť samostatne žiadna socialistická zem okrem ZSSR. Riešenie týchto úloh má koalíčný charakter. Ich objasnenie v danom rozsahu bolo urobené s cieľom ukázať, že prikrýtie štátnej hranice v rámci jedného okruhu — armády alebo divízie vyčlenenými jednotkami do pásma prikrýtia od prvosledových divízií je súčasťou celého prikrýtia v priestore voj-

novej činnosti a že je treba ako časť celku podriadené, musí byť s celkom organicky späté. Nie je teda možné chápať otázky prikrytia štátnej hranice a odrazenia agresie izolovane od celkových úloh, ktoré stoja pred divíziou, armádou, okruhom v prípade rozpútania vojny protivníkom.

A teraz k otázkam spojeným s prikrytím štátnej hranice a odrazením agresie vyčlenenými jednotkami do pásma prikrytia.

Vysoký stupeň pohotovosti raketových jadrových prostriedkov, letectva i uskupenia pozemných vojsk NATO v Európe, možnosť prekvapivého jadrového útoku i úhrôza vniknutia vojsk protivníka na naše územie vyžadujú, aby dosiahnutie plnej bojovej pohotovosti našich pozemných vojsk k odrazeniu agresie bolo chápané tak, že sa tieto budú nachádzať rozvinuté vo vybudovanom východiskovom položení pre útok.

Otázka prikrytia štátnej hranice a odrazenia agresie bude teda podriadená širšej úlohe, bude súčasťou plánu prípravy a zaujatia východiskového položení pre útok, ktorý bude súčasťou celkového plánu operácie.

Prikrytie štátnej hranice sa v rámci plánu prípravy a zaujatia východiskového položení pre útok uskutočňuje v zabezpečovacom pásme, ktoré je ohraňované z predu štátnou hranicou, zo zadu predným okrajom prvého pásma východiskového položení pre útok a z bokov rozhraniami medzi divíziami prvého sledu.

Každá divízia prvého sledu rozmiestňuje svoje hlavné sily na prvom pásme východiskového položení pre útok a do pásma prikrytia vyčleňuje podľa dôležitosti smeru buď zosilnený msp alebo zosilnený msp i stpr. Do zabezpečovacieho pásma — pásma prikrytia divízia musí vyčleniť také sily, ktoré budú schopné zastaviť prenikanie nepriateľskej pechoty a tankov. K tomu, aby sme mohli riešiť, aké sily musíme vyčleniť do pásma prikrytia, je treba hlboko oceniť možnosti protivníka v danom pásme a potom prijať celkový zámysel v rámci divízie na jeho ničenie. V rámci tohto zámyslu budú presne vymedzené úlohy plniť jednotky v pásme prikrytia danej divízie.

Možno diskutovať o otázkach, na akú vzdialenosť od štátnej hranice budovať predný okraj zabezpečovacieho pásma (pásma prikrytia) a predný okraj prvého pásma východiskového položení pre útok.

Vyskytujú sa názory, že predný okraj ako pásma prikrytia, tak prvého pásma východiskového priestoru je treba čo najbližšie primknúť k štátnej hranici, aby bolo protivníkovi zabránené hlbšie preniknúť na naše územie. To je iste názor správny, no nebere do úvahy skutočnosť, že nepriateľ pred vniknutím na naše územie si bude vytvárať podmienky pre splnenie úloh palebnými údermi. Pretože pri rozpútaní vojny s použitím konvenčných prostriedkov bude jeho letectvo plniť úlohy spojené s ničéním nášho letectva, v prospech pozemných vojsk to bude hlavne delostrelectvo, ktoré svojimi paľbami bude vytvárať podmienky k preniknutiu na naše územie. Súčasné zbraňové systémy delostrelectva protivníka, ak počítame, že budú rozmiestnené od štátnej hranice do 3—5 km, môžu pôsobiť do hĺbky 15—20 km. V prípade použitia jadrových zbraní jeho taktické rakety pri rozmiestnení 10—15 km od štátnej hranice, môžu pôsobiť do hĺbky 30 km. Ak chceme odraziť agresiu a uchovať svoje hlavné sily k prechodu do útoku, nemôžeme ich vo východiskovom priestore vystaviť pod palebné údery nepriateľského delostrelectva a taktických rakiet. V tejto súvislosti vystupuje zvlášť výrazne do popredia úloha dôvtipného budovania obrany v pásme prikrytia, jej dôsledné zladenie s paľbami a zátarasmi.

I naše bojové poriadky uvádzajú, že jednotky v zabezpečovacom pásme, čo je v našom prípade to isté čo pásmo prikrytia, vedú boj formou obrany na jednotlivých postaveniach využívajúc široko systém zátarasov a prírodných prekážiek. Aby túto úlohu mohli splniť, nesmú prezradiť protivníkovi priebeh svojich postavení, kde budú skutočne rozmiestnené jednotky, inak by sa vystavili silným palebným úderom nepriateľského delostrelectva. U nich zvlášť naliehavo vystupuje do popredia otázka maskovania, budovania klamných postavení, aby na skutočných postaveniach mohli protivníka stretnúť nečakane v plnej bojaskopnosti.

Otázky spoľahlivého prikrytia štátnej hranice je treba riešiť s prihliadnutím k možnému charakteru činnosti protivníka pri rozpútaní agresie. Môže sa jednať o nasledujúce varianty:

1. Prikrytie štátnej hranice v podmienkach postupného narastania nebezpečenstva agresie.

2. Prikrytie štátnej hranice v podmienkach nečakaného rozpútania vojny s neobmedzeným použitím jadrových zbraní.

3. Prikrytie štátnej hranice v podmienkach nečakaného rozpútania vojny s použitím konvenčných zbraní. V každom z uvedených variantov je treba riešiť otázky prikrytia štátnej hranice v neoddeliteľnej súvislosti protivzdušnej obrany, obrany proti pozemným silám a obrany proti prostriedkom rádionelektronickej vojny protivníka.

V závere ešte niekoľko slov k objasneniu pojmov, ktoré sa v článku vyskytujú.

Východiskové polozenie pre útok sa používa vo frontovom a vyššom meradle.

Východiskový priestor pre útok sa používa na stupni armády.

Pásmo prikrytia i zabezpečovacie pásmo sa vo väčšine prípadoch v praxi obsahovo stotožňuje. No zabezpečovacie pásmo je podľa poľného poriadku presne vymedzené a jeho používanie je spojené so stupňom divízie; zatiaľ čo pásmo prikrytia má širší význam a jeho používanie je treba spájať so stupňom armáda a vyššie.